

Handläggare
Viktor Pershagen
Telefon: 08-508 28 919**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-01-20, p. 11

Skrivelse om behovet av skärpt kontroll av avfallshantering

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr KS 2025/1252

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till miljö- och hälsoskyddsnämnden remitterat en skrivelse av Jan Jönsson (L) om behovet av skärpt kontroll av avfallshantering och framfört sammanfattningsvis följande.

Avfallsbrottsligheten är ett växande och allvarligt samhällsproblem där organiserad brottslighet tjänar stora summor på illegala upplägg. Enligt EU-kommissionen uppgår vinsterna för kriminella aktörer i Sverige till mellan två och sex miljarder kronor årligen. Kriminologer varnar nu för att avfallsbrottsligheten riskerar att växa kraftigt i Sverige. I Danmark har problemet redan fått fäste.

Kriminella aktörer kan skaffa kontroll över flera led i kedjan, vinna avtal och därefter dumpa avfall olagligt. När gifterna väl sprids upptäcks de ofta först långt senare, och saneringskostnaderna hamnar hos samhället. Förutom de ekonomiska konsekvenserna leder avfallsbrotten till att farliga ämnen sprids till mark, luft och vatten. Stockholms stad måste ta sin del av ansvaret för att minska utrymmet för den organiserade brottsligheten på avfallsområdet.

Liberalerna önskar få svar på följande frågor:

1. Hur säkerställer Kommunstyrelsen att stadens upphandlingar och tillståndsprövningar av avfallsaktörer innehåller tillräckliga kontrollmoment för att motverka kriminella aktörer?
2. På vilket sätt avser Kommunstyrelsen att förbättra samverkan med polis, länsstyrelse, Naturvårdsverket och andra relevanta myndigheter för att upptäcka och motverka avancerade brottsupplägg inom avfallsområdet?

3. Kan Kommunstyrelsen redovisa hur stickprovskontroller och uppföljning av avfallsentreprenörer görs i dag, och hur dessa kan stärkas?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen besvarar skrivelsen utifrån miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvarsområde.

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn av avfallshantering på en rad olika verksamheter, från exempelvis restauranger och tillfälliga boenden till avfallsanläggningar och miljöfarliga verksamheter. Krav på hur avfall ska hanteras följer av 15 kap miljöbalken. Reglerna innebär att den som ger upphov till avfall ansvarar för att avfallet hanteras på ett sätt som inte riskerar att skada miljö eller människors hälsa. Avfallshanteringen ska följa avfallstrappan - en prioriteringsordning som innebär att man i första hand ska förebygga uppkomst av avfall, nästa steg är att material och varor som man vill göra sig av med återanvänds (återbruk), därefter följer materialåtervinning (återvinningscentraler), annan återvinning och i sista hand bortskaffande, vilket huvudsakligen innebär förbränning eller deponi.

Inom ramen för tillsynen ställer miljöförvaltningen krav på att verksamhetsutövare ska kunna visa att avfallet hanteras korrekt, att spårbarhet och dokumentation av avfallet uppfyller gällande regler och att endast godkända transportörer och mottagningsanläggningar för avfall anlitas, i enlighet med miljöbalken och avfallsförordningen. Anmälan och ansökan om tillstånd för transport av avfall görs till länsstyrelsen.

Tillsynsansvaret över avfallshanteringen utövas av den kommun där verksamheten drivs. Tillsyn av transportörer är identifierat som ett viktigt tillsynsområde i syfte att förhindra olovlig hantering av avfall. Naturvårdsverket har valt ut området som ett delmoment i den nationella tillsynsstrategin med anledning av detta.

Förvaltningens riktade tillsyn kontrollerar att hantering och transport av avfall ute i fält sker enligt miljöbalkens bestämmelser och transportörernas tillstånd. Fokus på tillsynen är transport av avfall, framförallt farligt avfall. Förvaltningen följer även upp spårbarhet av farligt avfall i syfte att kontrollera efterlevnaden av gällande föreskrifter om avfallstransporter, bl.a. inrapportering till det nationella avfallsregistret.

Tillsynen av avfallstransportörer genomförs huvudsakligen på två olika sätt, som planerad eller riktad tillsyn. Inom den planerade tillsynen av avfallstransportörer granskas transportörer belägna

inom Stockholms kommun som har ett giltigt tillstånd att transportera avfall. Inspektionerna sker förannmält och vid tillsynen granskas bolagens rutiner för efterlevnad av villkor enligt deras transporttillstånd, med särskilt fokus på hantering av farligt avfall.

I den riktade tillsynen av avfallstransportörer sker istället inspektionerna oanmält i anslutning till en avfallsanläggning belägen inom kommunen. Urvalet av transportörer som granskas sker därför slumpmässigt. Vid tillsynen kontrolleras bland annat att den enskilda transporten efterlever bolagets villkor enligt transporttillståndet samt att transportdokument finns vid transport av farligt avfall. Inom ramen för den riktade tillsynen kan förvaltningen komma att utöva tillsyn mot transportörer med säte i och utanför Stockholms kommun samt aktörer som saknar transporttillstånd, det vill säga att de bedriver olovliga avfallstransporter. För verksamheter belägna i en annan kommun än Stockholm skriver miljöförvaltningen en inspektionsrapport och skickar rapporten som kopia till den kommun där verksamheten finns registrerad. Det är den andra kommunens uppgift att följa upp bristerna. Miljöförvaltningen saknar mandat att stoppa fordon och samverkar därför i tillsynsinsatsen med Trafikpolisen, som samtidigt kan göra fordonskontroll.

I verksamhetsplanen för 2026 har förvaltningen föreslagit en särskild satsning för att stärka arbetet med att följa transporter med schaktmassor, eftersom det är en bransch där fusk misstänks förekomma i stor utsträckning och där det finns utmaningar när transporter sker över kommun- och regiongränser. Syftet med satsningen är att kunna lägga tid på att utöka samverkan och kontakter mellan kommuner och regioner för att motverka fusk vid transporter olämplig användning av massor som innehåller farliga ämnen.

Miljöförvaltningen har under året arbetat med att utveckla arbetssätt för att identifiera och motarbeta oseriösa och kriminella aktörer inom miljöbalkens tillsynsområde. Miljöförvaltningen fortsätter även deltagandet i det stadsövergripande uppdraget *Samordnad Tillsyn*. Inom ramen för det samverkar staden med bl.a. Polisen, Arbetsmiljöverket, Skatteverket m.fl. relevanta myndigheter.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Monika Gerdhem
Avdelningschef

Bilagor

Skrivelse från Jan Jönsson (L)